

Установа адукацыі
«Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў»

ЗАЦВЯРДЖАЮ

Рэктар БДУКМ

 Н. У. Карчэўская

10-00000000 2026 г.

Рэгістрацыйны № ВД-6/16-34звуч.

БІБЛІАГРАФАЗНАЎСТВА. ГІСТОРЫЯ

*Вучэбная праграма установы адукацыі
на вучэбнай дысцыпліне для спецыяльнасці
6-05-0322-01 Бібліятэчна-інфармацыйная дзейнасць*

Вучэбная праграма складзена на аснове адукацыйнага стандарту вышэйшай адукацыі АСВА 6-05-0322-01-2023 па спецыяльнасці 6-05-0322-01 Бібліятэчна-інфармацыйная дзейнасць, зацверджанага пастановай Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь ад 21.08.2023 № 270, вучэбных планаў БДУКМ па спецыяльнасці 6-05-0322-01 Бібліятэчна-інфармацыйная дзейнасць

СКЛАДАЛЬНІК

І. Л. Беланоўская, старшы выкладчык кафедры інфармацыйна-аналітычнай дзейнасці ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў»

РЭЦЭНЗЕНТЫ:

Ю. А. Каракулька, вучоны сакратар дзяржаўнай установы «Беларуская сельскагаспадарчая бібліятэка імя І.С. Лупіновіча» Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі;

В. А. Касан, прафесар кафедры інфармацыйных рэсурсаў і камунікацый ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў», кандыдат педагагічных навук, дацэнт

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:

кафедрай інфармацыйна-аналітычнай дзейнасці ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў» (пракакол №6 ад 13.02.2026);

прэзідыумам навукова-метадычнага савета ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў» (пракакол № 3 ад 18.02.2026)

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Модуль “Бібліяграфазнаўства” складаецца з вучэбных дысцыплін “Бібліяграфазнаўства. Тэорыя” і “Бібліяграфазнаўства. Гісторыя”. Дадзеная вучэбная праграма прызначана для вывучэння вучэбнай дысцыпліны “Бібліяграфазнаўства. Гісторыя”.

Вучэбная праграма па вучэбнай дысцыпліне “Бібліяграфазнаўства. Гісторыя” распрацавана для падрыхтоўкі спецыялістаў бібліятэчна-інфармацыйнай сферы вышэйшай кваліфікацыі. Актуальнасць вывучэння вучэбнай дысцыпліны абумоўлена фундаментальнай роляй гісторыка-бібліяграфічных ведаў у фарміраванні прафесіянальнага светапогляду студэнтаў, неабходнасцю пераемнасці прагрэсіўнага гістарычнага вопыту, накоплення сусветнай бібліяграфіяй у цэлым і беларускай бібліяграфіяй як яе неад’емнай часткі для выкарыстання ў будучай прафесійнай дзейнасці, а таксама ў фарміраванні здольнасцей аналізаваць і абагульняць розныя бібліяграфічныя з’явы, уменняў прагназаваць як бібліяграфічную дзейнасць у цэлым, так і асобныя яе кірункі.

Мэтай вывучэння вучэбнай дысцыпліны “Бібліяграфазнаўства. Гісторыя” з’яўляецца вывучэнне студэнтамі зараджэння і эвалюцыі бібліяграфіі на розных гістарычных этапах, яе ролі ў прагрэсіўным развіцці соцыуму.

Мэтавая накіраванасць вучэбнай дысцыпліны абумоўлівае кола *задач*, а менавіта:

- раскрыць прычыны ўзнікнення бібліяграфіі, яе ролю ў інфармацыйным забеспячэнні грамадства ў асобныя гістарычныя перыяды;
- вызначыць асноўныя гістарычныя перыяды развіцця сусветнай бібліяграфіі;
- вызначыць асноўныя гістарычныя перыяды развіцця беларускай бібліяграфіі ў кантэксце сусветнай бібліяграфіі;
- прасачыць пэрапазнае фарміраванне арганізацыйных структур беларускай бібліяграфіі;
- паказаць дасягненні выдатных бібліёграфаў і бібліяграфічных арганізацый;
- паказаць эвалюцыю метадычных падыходаў у фарміраванні бібліяграфічнай прадукцыі;
- тлумачыць шляхі тэарэтычнага асэнсавання бібліяграфіі;
- раскрываць значэнне і кірункі міжнароднага бібліяграфічнага супрацоўніцтва;
- разумець змест і значэнне міжнародных бібліяграфічных і інфармацыйных праграм.

Засваенне вучэбнай дысцыпліны “Бібліяграфазнаўства. Гісторыя” павінна забяспечваць фарміраванне наступнай *кампетэнцыі*: выкарыстоўваць гісторыка бібліяграфічныя веды ў прафесійнай дзейнасці.

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны “Бібліяграфазнаўства. Гісторыя” студэнты павінны

ведаць:

- гістарычныя этапы развіцця сусветнай і беларускай бібліяграфіі;
- узнікненне і тэндэнцыі развіцця сусветнай і беларускай бібліяграфіі;
- ролю выдатных бібліёграфаў і бібліяграфічных устаноў у развіцці сусветнай і беларускай бібліяграфіі;
- асноўныя здабыткі сусветнай і беларускай бібліяграфіі, яе сучасныя тэндэнцыі, дасягненні электронная бібліяграфіі;

умець:

- выкарыстоўваць гісторыка-бібліяграфічныя веды ў прафесійнай практычнай і навуковай дзейнасці;
- выяўляць і аналізаваць дакументальную гісторыка-бібліяграфічную спадчыну;
- выкарыстоўваць вядомыя факты пры разглядзе прычынна-выніковых сувязей гісторыі бібліяграфіі;

мець навыкі:

- валодання тэрмінамі і паняццямі гісторыі бібліяграфазнаўства;
- валодання спосабамі выкарыстання гісторыка-бібліяграфічных ведаў у сучасным кантэксце;
- валодання метадамі аналізу, ацэнкі і вызначэння перспектывы развіцця бібліяграфіі ў грамадстве.

У межах адукацыйнага працэса па вучэбнай дысцыпліне “Бібліяграфазнаўства. Гісторыя” студэнт павінен не толькі набыць тэарэтычныя і практычныя веды, уменні і навыкі па спецыяльнасці, але і развіваць уласны каштоўнасна-асабісты духоўны патэнцыял, сфарміраваць якасці патрыёта і грамадзяніна, які гатовы да актыўнага ўдзелу ў сацыяльна-культурным жыцці краіны.

Пры вывучэнні вучэбнай дысцыпліны “Бібліяграфазнаўства. Гісторыя” студэнты выкарыстоўваюць веды і уменні, якія былі сфарміраваны ў працэсе засваення вучэбных дысцыплін “Тэорыя інфармацыі і камунікацыі”, “Гісторыя кнігі і кніжная культура”, “Бібліяграфазнаўства. Тэорыя”, “Дакументалогія”.

У адпаведнасці з вучэбным планам на вывучэнне вучэбнай дысцыпліны “Бібліяграфазнаўства. Гісторыя” прадугледжана 130 гадзін, з іх 86 –

аўдыторныя заняткі. Прыкладнае размеркаванне аўдыторных гадзін па відах заняткаў: лекцыі – 52 гадзіны, семінарскія заняткі – 14 гадзін, практычныя заняткі – 20 гадзін. Форма правядзення бягучай атэстацыі – вуснае апытанне, тэсціраванне. Форма правядзення прамежкавай атэстацыі – экзамен.

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

Уводзіны

Прадмет, мэта і задачы вучэбнай дысцыпліны “Бібліяграфазнаўства. Гісторыя”. Значэнне вучэбнай дысцыпліны ў сістэме прафесійнай падрыхтоўкі будучых спецыялістаў у галіне бібліятэчна-інфармацыйнай дзейнасці і бібліяграфіі. Гістарыяграфія і крыніцазнаўства.

Асноўныя перыяды гісторыі сусветнай бібліяграфіі. Месца і роля беларускай бібліяграфіі ў сусветным бібліяграфічным працэсе. Асноўныя перыяды гісторыі беларускай бібліяграфіі.

Сувязь з іншымі вучэбнымі дысцыплінамі.

Структура вучэбнай дысцыпліны. Характарыстыка асноўных раздзелаў. Асноўныя формы і метады аўдыторнай і самастойнай работы студэнтаў. Выніковыя і прамежкавыя формы кантролю.

Раздзел I. Бібліяграфія ў рукапісны перыяд развіцця тэкставых камунікацый (III тысячагоддзе да н.э. – XV ст. н.э.)

Тэма 1. Узнікненне бібліяграфіі ў Старажытным свеце (III тысячагоддзе да н.э. – пачатак I тысячагоддзя н.э.)

Асноўныя грамадскія фактары, якія абумовілі ўзнікненне бібліяграфіі ў Месапатаміі, Старажытным Егіпце, Грэцыі, Рыме, Кітаі. Выдзяленне бібліяграфічных тэкстаў як асобнай разнавіднасці старажытнай літаратуры, іх найменні ў мовах розных народаў як пачатак фарміравання бібліяграфічнай тэрміналогіі. Першапачатковы сэнс тэрміна “бібліяграфія”.

Суб’ект бібліяграфічнай дзейнасці, эвалюцыя яе аб’ектаў. Праяўленне адметных відавых і жанрава-тыпалагічных асаблівасцей бібліяграфічных матэрыялаў афіннай, латэнтнай, постэдзіцыйнай, каталожнай, нацыянальнай, персанальнай/біябібліяграфічнай, галіновай бібліяграфіі. Выкарыстанне каталогаў як сродка ўліку нацыянальных скруткаў у Кітаі. Каталог бібліятэкі Ашурбаніпала, бібліяграфічныя працы Калімаха і Іераніма Стрыдонскага як выдатныя помнікі культуры старажытнага свету. Метадычныя прыёмы бібліяграфавання.

Тэма 2. Бібліяграфія ў перыяд Сярэднявечча (другая палова I тысячагоддзя н.э. – XV ст.)

Уплыў гісторыка-культурных з’яў Сярэднявечча на развіццё бібліяграфіі. Эвалюцыя яе суб’екта і аб’ектаў.

Асноўныя напрамкі развіцця бібліяграфіі ў Візантыі, арабскім свеце, Кітаі, Заходняй Еўропе, усходнеславянскіх землях. Развіццё відавога і жанрава-тыпалагічных складу бібліяграфічнай прадукцыі. Бібліяграфічнае аснашчэнне візантыйскіх энцыклапедыі і арабскіх рукапісаў. Удасканаленне каталожных форм, узнікненне зводных каталогаў манастырскіх бібліятэк. “Фіхрыст” ан-Надзіма як нацыянальны рэтраспектыўны паказальнік. Візантыйскія і заходнееўрапейскія бібліяграфічныя слоўнікі. Разнастайнасць мэт і метадаў бібліяграфавання ў рэкаменацыйных бібліяграфічных дапаможніках Стварэнне бібліяграфічных матэрыялаў для юрыстаў, урачоў. Новыя з’явы ў методыцы складання бібліяграфічных дапаможнікаў.

Сэнс паняцця “бібліяграфія” ў сярэднявковай Еўропе. Пачатак тэарэтыка-метадычнага асэнсавання бібліяграфіі (Чжэн Цзяо).

Раздзел II. Бібліяграфія ў перыяд кнігадрукавання як асноўнага сродка фіксавання і распаўсюджвання інфармацыі (канец XV ст. – другая палова XX ст.)

Тэма 3. Бібліяграфія ў перыяды Адраджэння і Асветніцтва

Уплыў гісторыка-культурных з’яў на развіццё бібліяграфіі.

Узнікненне і развіццё ў Еўропе выдавецкай і кнігагандлёвай бібліяграфіі. Франкфурцкія і лейпцыгскія кірмашовыя каталогі. Зводныя каталогі. Кумулятыўныя кнігагандлёвыя каталогі (Вялікабрытанія).

Узнікненне нацыянальнай рэтраспектыўнай бібліяграфіі ў краінах Заходняй Еўропы (Э. Маунсела, дзю Мэна і інш.). Стварэнне крыніц рэтраспектыўнай бібліяграфіі з міжнародным ахопам кніг (“Універсальная бібліятэка” К. Геснера і інш.).

Узнікненне прафесіянальных патрэбнасцей чытачоў як фактар развіцця спецыяльнай бібліяграфіі. Бібліяграфічная інфармацыя ў навуковых часопісах.

Развіццё тэарэтычных уяўленняў аб бібліяграфіі (А.Г. Камю і інш.). Пачатак выкладання бібліяграфіі як вучэбнай дысцыпліны.

Тэма 4. Узнікненне і развіццё бібліяграфіі на беларускіх землях у Вялікім Княстве Літоўскім і Рэчы Паспалітай

Зараджэнне і развіццё бібліяграфіі на беларускіх землях у IX – XII ст. Паскарэнне інфармацыйных працэсаў у XIII – XVI ст., стварэнне беларускамоўных помнікаў пісьменнасці, пачатак кнігадрукавання і іншыя

фактары развіцця бібліяграфіі. Наватарскі ўклад Ф. Скарыны ў стварэнне латэнтных формаў бібліяграфічных матэрыялаў.

Развіццё каталожнай бібліяграфіі як асноўнага віда бібліяграфічнай дзейнасці. Эвалюцыя каталожных формаў бібліятэк розных тыпаў. Каталогі С. Кашуцкага.

Афіцыйныя рашэнні Адукацыйнай камісіі па стварэнні сеткі публічных бібліятэк і каталагізацыі іх фондаў. Бібліяграфічны змест патрабаванняў да прафесіі бібліятэкара.

Зараджэнне краязнаўчай бібліяграфіі на беларускіх землях.

Прычыны адставання беларускай бібліяграфіі ў параўнанні з бібліяграфіяй заходнееўрапейскіх краін.

Тэма 5. Развіццё агульнай бібліяграфіі ў свеце ў XIX ст. – другой палове XX ст.

Асноўныя фактары і тэндэнцыі развіцця агульнай бібліяграфіі. Выпуск друкаваных каталогаў буйнейшых нацыянальных бібліятэк (Брытанскага музея, Бібліятэкі Кангрэса ЗША і інш.). Узнікненне першых крыніц бягучай нацыянальнай бібліяграфіі (Францыя, Расія). Пашырэнне бягучай нацыянальнай бібліяграфіі ў краінах Еўропы, Азіі і іншых рэгіёнаў у XIX ст. – першай палове XX ст. Дзяржаўная бібліяграфія ў СССР. Стварэнне ў XIX ст. буйных крыніц рэтраспектыўнай нацыянальнай бібліяграфіі, роля прыватных складальнікаў (В.С. Сопікаў, К. Эстрэйхер і інш.). Развіццё кнігагандлёвай бібліяграфіі ў краінах Заходняй Еўропы і ЗША.

Развіццё нацыянальнай бібліяграфіі пасля Другой сусветнай вайны. Роля ІФЛА, ЮНЕСКА ў арганізацыі і ўдасканаленні бягучай нацыянальнай бібліяграфіі. Эвалюцыя аб'ектаў бібліяграфічнага ўліку і сістэмы паказальнікаў. Распрацоўка і ўкараненне міжнародных і нацыянальных бібліяграфічных стандартаў і фарматаў (UNIMARC і інш.). Удзел нацыянальных бібліятэк у стварэнні рэсурсаў рэтраспектыўнай нацыянальнай бібліяграфіі. Эвалюцыя тэарэтыка-метадычных падыходаў да падрыхтоўкі крыніц рэтраспектыўнай нацыянальнай бібліяграфіі. Прынцыпы іх стварэння у рашэннях ІФЛА (1986). Буйнейшыя выданні рэтраспектыўнай нацыянальнай бібліяграфіі ў асобных краінах Еўропы, Азіі, Амерыкі.

Пачатак укаранення аўтаматызаваных тэхналогій у падрыхтоўку рэсурсаў агульнай бібліяграфіі.

*Тэма 6. Развіццё спецыяльнай бібліяграфіі ў свеце
ў XIX ст. – другой палове XX ст.*

Асноўныя фактары і тэндэнцыі развіцця навукова-дапаможнай бібліяграфіі ў XIX ст. – першай палове XX ст. Дзейнасць навуковых арганізацый і устаноў па бібліяграфічным забеспячэнні галін навукі і вытворчасці. Стварэнне спецыялізаваных бібліяграфічных фірм. Бібліяграфічныя выданні Лонданскага каралеўскага навуковага таварыства. Узнікненне рэфератыўных часопісаў у краінах Заходняй Еўропы.

Развіццё навукова-дапаможнай бібліяграфіі пасля Другой сусветнай вайны. Стварэнне сістэм навукова-тэхнічнай інфармацыі (ВИНИТИ і інш.), бібліяграфічны кірунак іх функцыянавання. Інстытут навуковай інфармацыі (ISI), выпуск індэксаў цытавання навуковых публікацый. Удасканаленне методыкі навукова-дапаможнай бібліяграфіі. Узнікненне выбарчага распаўсюджвання інфармацыі (ВРІ).

Дасягненні рэкамендацыйнай бібліяграфіі ў XIX ст. – пачатку XX ст. у Расіі (Х.Д. Алчэўская, М.А. Рубакін). Рэкамендацыйна-бібліяграфічная дзейнасць у СССР. Рэкамендацыйнай бібліяграфія ў асобных краінах Еўропы і ЗША.

*Тэма 7. Узнікненне і развіццё міжнароднага бібліяграфічнага супрацоўніцтва
ў другой палове XIX ст. – XX ст.*

Фактары ўзнікнення міжнароднага бібліяграфічнага супрацоўніцтва.

Стварэнне Міжнароднага бібліяграфічнага інстытута і кірунку яго дзейнасці. Міжнароднае супрацоўніцтва ў галіне бібліяграфіі пасля Другой сусветнай вайны. Роля ЮНЕСКА, ІФЛА, ІСО, ФІД, рэгіянальных і нацыянальных бібліятэчна-бібліяграфічных арганізацый і устаноў. Рашэнні міжнародных канферэнцый і кангрэсаў па праблемах бібліяграфіі (Парыж, 1950; Варшава, 1957; Парыж, 1977 і інш.).

Асноўныя кірункі і вынікі супольнай дзейнасці па ўкараненні аўтаматызаваных тэхналогій бібліяграфавання і бібліяграфічнага абслугоўвання. Стварэнне і эвалюцыя міжнародных бібліяграфічных стандартаў ІФЛА, фарматаў MARC. Узнікненне першых міжнародных карпаратыўных сістэм віртуальнага даведачна-бібліяграфічнага абслугоўвання.

Міжнародныя праграмы ІФЛА і ЮНЕСКА. Праграма “Універсальны бібліяграфічны ўлік і міжнародны MARC” (UBCIM). Бібліяграфічны характар праграм “Сусветная сістэма навуковай інфармацыі” (UNISYST) і інш.

Стварэнне онлайн-авага камп’ютарнага бібліятэчнага цэнтра (OCLC) і яго развіццё як міжнароднага цэнтра каталагізацыі. Роля Ф. Кілгура.

Тэма 8. Бібліяграфія ў перыяд уваходжання беларускіх зямель у склад Расійскай імперыі (канец XVIII ст. – пачатак XX ст.)

Уплыў гісторыка-культурных з’яў на развіццё бібліяграфіі. Пераўтварэнні ў арганізацыйнай структуры беларускай бібліяграфіі на працягу перыяда. Дзеячы беларускай бібліяграфіі. Развіццё каталожнай бібліяграфіі. Спробы стварэння крыніц нацыянальнай бібліяграфіі (М. Пелка-Палінскі, Я.Ф. Карскі і інш.), рэкамендацыйнай і біябібліяграфічнай інфармацыі. Узнікненне бібліяграфічнай думкі і адукацыі (А.М. Багаткевіч).

Заняпад бібліяграфіі пасля падаўлення паўстання 1863–1864 гг. і яе ўздым у апошняй чвэрці XIX ст. – пачатку XX ст. Жанрава-тыпалагічны склад і змест навукова-дапаможнай бібліяграфічнай прадукцыі. Стварэнне бібліяграфічных матэрыялаў на беларускай мове ў пачатку XX ст. Бібліяграфічная інфармацыя на старонках “Нашай нівы”. Заняпад бібліяграфіі ў гады Першай сусветнай, Савецка-польскай і Грамадзянскай войнаў.

Тэма 9. Бібліяграфія ў БССР

Афіцыйныя рашэнні ўладаў аб развіцці бібліяграфіі ў рэспубліцы. Заснаванне Дзяржаўнай бібліятэкі БССР і кніжнай палаты пры ёй як дзяржаўнага бібліяграфічнага цэнтра. Бібліяграфічная камісія Інбелкульту. Сродкі масавай інфармацыі як канал стварэння і распаўсюджвання бібліяграфічнай інфармацыі.

Вядомыя дзеячы бібліяграфіі міжваеннага перыяду.

Узнікненне дзяржаўнай бібліяграфіі (“Летапіс беларускага друку”), стварэнне крыніц рэтраспектыўнай нацыянальнай бібліяграфіі. Развіццё навукова-дапаможнай, рэкамендацыйнай і краязнаўчай бібліяграфіі.

Страты беларускай бібліяграфіі ў гады Вялікай Айчыннай вайны. Аднаўленне арганізацыйных структур бібліяграфіі ў пасляваенны час, развіццё яе відаў. Пачатак каардынацыі і кааперацыі бібліяграфічнай дзейнасці бібліятэк Беларусі. Удасканаленне арганізацыйнай структуры бібліяграфічнай дзейнасці ў 1960-1980-я гг., стварэнне сістэмы дзяржаўнай, навукова-дапаможнай і рэкамендацыйнай бібліяграфіі. Узнікненне ўстаноў навуковай інфармацыі і бібліяграфічныя кірункі іх дзейнасці.

Развіццё бібліяграфазнаўства. Узнікненне вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай бібліятэчна-бібліяграфічнай адукацыі.

Тэма 10. Развіццё бібліяграфіі беларускага замежжа ў XX ст.

Бібліяграфічная праца як неад’емная частка нацыянальнай, культурна-асветнай, навукова-даследчай дзейнасці беларускай інтэлігенцыі за межамі БССР.

Нацыянальныя рэтраспектыўныя дапаможнікі міжваеннага перыяду (“Белорусы” Я.Ф. Карскага, 2-я і 3-я часткі 3-га тому; “Гісторыя беларускай (крыўскай) кнігі” В. Ластоўскага).

Развіццё бібліяграфіі ў Заходняй Беларусі. Віленскі бібліяграфічны рэгіён, дзейнасць яго бібліяграфічных цэнтраў.

Асноўныя замежныя беларускія арганізацыі і ўстановы, якія займаліся бібліяграфічнай дзейнасцю пасля Другой сусветнай вайны (Беларускі інстытут культуры і навукі і інш.). Стварэнне нацыянальных рэтраспектыўных паказальнікаў перыёдыкі, кніжных выданняў, часопісных артыкулаў; навукова-дапаможных паказальнікаў. Вядучыя бібліёграфы беларускага замежжа.

Раздзел III. Бібліяграфія ў перыяд станаўлення і развіцця электронных (лічбавых) камунікацый (канец XX ст. – пачатак XXI ст.)

Тэма 11. Сацыяльныя і тэхналагічныя фактары развіцця бібліяграфіі

Забеспячэнне свабоднага доступу да бібліяграфічнай інфармацыі ва ўмовах электроннай камунікацыі як праяўленне яе прынцыпаў. Дзейнасць ІФЛА, яе секцыі бібліяграфіі, рэгіянальных і нацыянальных прафесійных арганізацый (УДК кансорцыум, ALA, БАЕ і іншых) па вырашэнні сучасных праблем бібліяграфіі.

Вырашэнне праблем стварэння бібліяграфічных запісаў, бібліяграфічнага пошуку у лічбавым асяроддзі; бесперашкоднага абмену бібліяграфічнымі данымі, развіцця віртуальнага бібліяграфічнага абслугоўвання. Бібліяграфічныя стандарты і фарматы (FRBR, ISBD (кансалідаванае выданне), RDA, MARC21 і інш.). Развіццё структуры метаданых (Дублінскае ядро і інш.), іх суадносіны са стандартамі бібліяграфічнага апісання. Аўтарытэтны кантроль у прадстаўленні бібліяграфічнай інфармацыі. Прымяненне пошукавых сэрвісаў тыпу Discovery.

Праблема “бачнасці” і адкрытасці бібліяграфічных рэсурсаў. Індэксаванне электронных бібліяграфічных рэсурсаў пошукавымі сістэмамі Google, Bing, Яндекс і іншымі ў рэалізацыі функцыянальнага патэнцыялу і грамадскага прызначэння бібліяграфіі.

Бібліяграфічныя рэсурсы і сэрвісы ў сацыяльных медыя.

Тэма 12. Асноўныя тэндэнцыі развіцця агульнай бібліяграфіі

Развіццё каталожнай бібліяграфіі. Карпаратыўнасць у развіцці каталагізацыі на сучасным этапе. WorldCat як глабальная сетка даных аб бібліятэчных фондах і паслугах, сусветны электронны каталог. Онлайн-каталогі як метадачныя электронных бібліятэк (міжнародных, рэгіянальных, нацыянальных).

Пашырэнне аб'ектаў нацыянальнай бібліяграфіі (улік мультымедычных, сеткавых рэсурсаў), выпрацоўка прынцыпаў іх адбору. Варыятыўнасць прадстаўлення рэсурсаў бягучай нацыянальнай бібліяграфіі ў асобных краінах (друкаваным і электронным рэжымах, у якасці онлайн-сэрвісаў), асаблівасці пошуку інфармацыі, сувязь з каталогамі і электроннымі бібліятэкамі.

Развіццё рэтраспектыўнай нацыянальнай бібліяграфіі. Рэтраспектыўныя БД нацыянальнага дакумента (Вялікабрытанія, Францыя, Аўстралія і інш.).

Інтэграцыйныя працэсы ў відах агульнай бібліяграфіі (бягучай і рэтраспектыўнай нацыянальнай; нацыянальнай і каталожнай; нацыянальнай, каталожнай і кнігагандлёвай).

Тэма 13. Асноўныя тэндэнцыі развіцця спецыяльнай бібліяграфіі

Развіццё бібліяграфічнага забеспячэння галін навукі і эканомікі. Тэматычныя і бібліяграфічныя дапаможнікі як асноўны кірунак існавання друкаванай бібліяграфічнай прадукцыі. Спалучэнне друкаваных і электронных формаў існавання бібліяграфічнай прадукцыі (ВИНИТИ і інш.). Стварэнне бібліяграфічных і рэфератыўных БД. Бібліяграфічнае аснашчэнне поўнатэкставых БД. Бібліяграфічная інфармацыя ў сусветна вядомых ліцэнзаваных БД па галінах навукі, эканомікі, адукацыі, тэхніцы, медыцыне, культуры і інш. (Elsevier, EBSCO, ProQuest, Emerald і інш.). Карпаратыўнасць у стварэнні метаінфармацыі спецыялізаваных электронных бібліятэк і рэпазіторыяў (HathiTrust і інш.).

Роля БД Scopus і Web of Science (WoS) для вызначэння эфектыўнасці рэйтынгаў навуковых часопісаў, даследчай дзейнасці навукоўцаў, устаноў навуковай і вышэйшай адукацыі.

Тэма 14. Кірункі развіцця бібліяграфіі ў Рэспубліцы Беларусь

Уплыў гісторыка-культурных умоў на развіццё бібліяграфіі. Абнаўленне нарматыўнай прававой базы бібліяграфічнай дзейнасці. Набыццё Дзяржаўнай бібліятэкай і Кніжнай палатай статусу нацыянальных бібліяграфічных цэнтраў. Галіновыя бібліяграфічныя цэнтры нацыянальнага

ўзроўню. Бібліяграфічныя аспекты дзейнасці Беларускай бібліятэчнай асацыяцыі.

Камп'ютэрызацыя бібліяграфічнай дзейнасці. Электронныя каталогі і базы даных як асноўны напрамак развіцця бібліяграфічнай прадукцыі.

Дзейнасць абасобленага структурнага падраздзялення філіяла “Кніжная палата Беларусі” дзяржаўнай установы “Нацыянальная бібліятэка Беларусі” па бягучым і рэтраспектыўным бібліяграфічным ўліку. Бягучая нацыянальная бібліяграфія Беларусі ў электронным асяроддзі.

Дзейнасць Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі па развіцці нацыянальнай бібліяграфіі, распрацоўцы і рэалізацыі буйнейшых нацыянальных бібліяграфічных праектаў універсальнага зместу (Зводнага электроннага каталога бібліятэк Беларусі, Нацыянальнай БД аўтарытэтных запісаў і іншых карпаратыўных праектаў).

Развіццё навукова-дапаможнай бібліяграфіі. Генерацыя бібліяграфічных баз даных у бібліятэках розных тыпаў, іх інтэграванне ў інфармацыйную прастору; доступ да замежных БД. Асаблівасці развіцця рэкамендацыйнай бібліяграфіі.

Развіццё сістэмы віртуальнага бібліяграфічнага абслугоўвання.

Стварэнне нацыянальных рэтраспектыўных і навукова-дапаможных паказальнікаў цэнтрамі і дзеячамі бібліяграфіі беларускага замежжа.

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ
(дзённая форма атрымання адукацыі)

Нумар раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных заняткаў			Колькасць гадзін КСР	Форма кантроля
		Лекцыі	Практычныя заняткі	Семінарскія заняткі		
	Уводзіны	0,5				
I.	Раздзел I. Бібліяграфія ў рукапісны перыяд развіцця тэкставых камунікацый (III тысячагоддзе да н.э. – XV ст. н.э.)	3,5				
1.	Узнікненне бібліяграфіі ў Старажытным свеце (III тысячагоддзе да н. э. – пачатак I тысячагоддзя н.э.)	1,5				
2.	Бібліяграфія ў перыяд Сярэднявечча (другая палова I тысячагоддзя н.э. – XV ст.)	2				
II.	Раздзел II. Бібліяграфія ў перыяд кнігадрукавання як асноўнага сродка фіксавання і распаўсюджвання інфармацыі (канец XV ст. – другая палова XX ст.)	26	12	8	14	
3.	Бібліяграфія ў перыяды Адраджэння і Асветніцтва	4		2		
4.	Узнікненне і развіццё бібліяграфіі на беларускіх землях у Вялікім княстве Літоўскім і Рэчы Паспалітай	2		2	2	Вуснае апытанне
5.	Развіццё агульнай бібліяграфіі ў свеце ў XIX ст. – другой палове XX ст.	4	4		2	Праверка індывідуальных заданняў
6.	Развіццё спецыяльнай бібліяграфіі ў свеце ў XIX ст. – другой палове XX ст.	4	2			

7.	Узнікненне і развіццё міжнароднага бібліяграфічнага супрацоўніцтва ў другой палове XIX ст. – XX ст.	2	2			
8.	Бібліяграфія ў перыяд уваходжання беларускіх зямель у склад Расійскай імперыі (канец XVIII ст. – пачатак XX ст.)	4	2	2	4	Фран- тальнае апытанне
9.	Бібліяграфія ў БССР	4	2	2	4	Вуснае апытанне
10.	Развіццё бібліяграфіі беларускага замежжа ў XX ст.	2			2	Вуснае апытанне
III.	Раздзел III. Бібліяграфія ў перыяд станаўлення і развіцця электронных (лічбавых) камунікацый (канец XX ст. – пачатак XXI ст.)	12	4	2	2	
11.	Сацыяльныя і тэхналагічныя фактары развіцця бібліяграфіі	2				
12.	Асноўныя тэндэнцыі развіцця агульнай бібліяграфіі	4	2			
13.	Асноўныя тэндэнцыі развіцця спецыяльнай бібліяграфіі	4	2			
14.	Кірункі развіцця бібліяграфіі ў Рэспубліцы Беларусь	2		2	2	Вуснае апытанне
Усяго		42	16	10	16	

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ
(завочная форма атрымання адукацыі)

Нумар раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных заняткаў			Колькасць гадзін для самастойнага вывучэння
		Лекцыі	Практычныя заняткі	Семінарскія заняткі	
	Уводзіны				0,5
I.	Раздзел I. Бібліяграфія ў рукапісны перыяд развіцця тэкставых камунікацый (III тысячагоддзе да н.э. – XV ст. н.э.)	2			1,5
1.	Узнікненне бібліяграфіі ў Старажытным свеце (III тысячагоддзе да н. э. – пачатак I тысячагоддзя н.э.)	1			0,5
2.	Бібліяграфія ў перыяд Сярэднявечча (другая палова I тысячагоддзя н.э. – XV ст.)	1			1
II.	Раздзел II. Бібліяграфія ў перыяд кнігадрукавання як асноўнага сродка фіксавання і распаўсюджвання інфармацыі (канец XV ст. – другая палова XX ст.)	8	4	4	30
3.	Бібліяграфія ў перыяды Адраджэння і Асветніцтва	2			4
4.	Узнікненне і развіццё бібліяграфіі на беларускіх землях у Вялікім княстве Літоўскім і Рэчы Паспалітай	2		2	
5.	Развіццё агульнай бібліяграфіі ў свеце ў XIX ст. – другой палове XX ст.		2		6
6.	Развіццё спецыяльнай бібліяграфіі ў свеце ў XIX ст. – другой палове XX ст.	2			4
7.	Узнікненне і развіццё міжнароднага бібліяграфічнага супрацоўніцтва ў другой палове XIX ст. – XX ст.				4

8.	Бібліяграфія ў перыяд уваходжання беларускіх зямель у склад Расійскай імперыі (канец XVIII ст. – пачатак XX ст.)	2	2	2	2
9.	Бібліяграфія ў БССР				8
10.	Развіццё бібліяграфіі беларускага замежжа ў XX ст.				2
III.	Раздзел III. Бібліяграфія ў перыяд станаўлення і развіцця электронных (лічбавых) камунікацый (канец XX ст. – пачатак XXI ст.)	2			16
11.	Сацыяльныя і тэхналагічныя фактары развіцця бібліяграфіі				2
12.	Асноўныя тэндэнцыі развіцця агульнай бібліяграфіі				6
13.	Асноўныя тэндэнцыі развіцця спецыяльнай бібліяграфіі				6
14.	Кірункі развіцця бібліяграфіі ў Рэспубліцы Беларусь	2			2
Усяго		12	4	4	48

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

Літаратура

Асноўная

1. Лявончыкаў, В. Е. Беларуская бібліяграфія. Агульны курс : падручнік / В. Е. Лявончыкаў. – Мінск : Вышэйшая школа, 1991. – 258 с.
2. Саітава, В. І. Бібліяграфазнаўства. Гісторыя: вучэб. дапаможнік / В. І. Саітава, Т. В. Кузьмініч. – Мінск: РІВШ, 2019. – 229 с.

Дадатковая

1. Здобнов, Н. В. История русской библиографии до начала XX века : до октября 1917 г. / Н. В. Здобнов. – Москва : Изд-во Акад. наук СССР, 1955. – 607 с.
2. Кузьмініч, Т. В. Бібліяграфічная праца навуковага таварыства па вывучэнні Беларусі ў кантэксце інфармацыйнай дзейнасці ў рэспубліцы (другая палова 20-х – пачатак 30-х гг. XX ст.) / Т. В. Кузьмініч // Здабыткі: дакументальныя помнікі на Беларусі. – Вып. 8. – Мінск, 2006. – С. 204–228.
3. Левин, Г. Л. Национальная библиография. Структура. История. Перспективы / Г. Л. Левин // Мир библиографии – 1996. – № 1. – С. 16–19.
4. Леонов, В. П. Эволюционный синтез библиографии / В. П. Леонов. – Библиография. – 2011. – № 1. – С. 20–29.
5. Лявончыкаў, В. Е. Бібліяграфія беларускага замежжа пасля другой сусветнай вайны (1945–1991) / В. Е. Лявончыкаў, В. В. Бушуева // Вопросы библиографоведения и библиотековедения. – Минск, 1994. – Вып. 15. – С. 46–64.
6. Моргенштерн, И. Г. История библиографии (историческая часть библиографоведения) / И. Г. Моргенштерн // Общее библиографоведение : учеб. пособие. – 5-е изд. – Санкт-Петербург : Лань ; Планета музыки, 2020. – С. 175–180.
7. Саітава, В. І. Сусветная гісторыя бібліяграфіі (да сярэдзіны XX ст.) : вучэбны дапаможнік / В. І. Саітава. – Мінск : Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў, 2005. – 129 с.
8. Семеновкер, Б. А. Эволюция информационной деятельности. Рукописная информация. Ч. 3 / Б. А. Семеновкер ; Российская гос. библиотека. – Москва : Пашков дом, 2013. – 192 с.
9. Симон, К. Р. История иностранной библиографии / К. Р. Симон. – Москва : Изд-во ВКП, 1963. – 736 с.

Пералік рэкамендуемых педагогічных тэхналогій і метадаў выкладання

Педагогічныя тэхналогіі і метады навучання ў рамках вучэбнай дысцыпліны “Бібліяграфазнаўста. Гісторыя” адпавядаюць агульным патрабаванням да фарміравання прафесійных кампетэнцый спецыяліста з вышэйшай адукацыяй.

Аснову навучання складаюць:

- тэхналогія праблемнага навучання;
- тэхналогія навучання як вучэбнага даследавання, якая рэалізуецца на практычных занятках, пры самастойнай рабоце студэнта;
- камунікатыўныя тэхналогіі, заснаваныя на актыўных формах і метадах навучання (дыскусія, спрэчка-дыялог, круглы стол і інш.);
- тлумачальна-ілюстрацыйныя, рэпрадуктыўныя метады (лекцыя-прэзентацыя);
- метады самастойнай працы студэнтаў (праца з першакрыніцамі, напісанне эсэ і інш.);
- кантрольна-ацэначныя метады.

Пералік рэкамендуемых сродкаў дыягностыкі вынікаў вучэбнай дзейнасці студэнтаў

Арганізацыя вучэбнай работы студэнтаў накіравана на засваенне лекцыйнага матэрыялу, а таксама на самастойны пошук і падрыхтоўку матэрыялаў да семінарскіх заняткаў па вучэбнай дысцыпліне.

Для дыягностыкі прафесійных кампетэнцый, выяўлення ўзроўню засваення ведаў ў уманняў па дысцыпліне рэкамендаваны наступны інструментарый:

- фронтальнае апытанне на лекцыях;
- тэставы кантроль;
- вуснае бягучае апытанне студэнтаў;
- абмеркаванне пытанняў на семінарскіх занятках;
- абарона індывідуальных заданняў, выкананых на практычных занятках;
- падрыхтоўка эсэ;
- гутарка;
- бягучы кантроль ведаў – вуснае апытанне, праверка выкананых заданняў;
- прамежкавы кантроль ведаў – экзамен.

Метадычныя рэкамендацыі па арганізацыі і выкананні самастойнай работы студэнтаў

У мэтах павышэння эфектыўнасці засваення вучэбнага матэрыялу па вучэбнай дысцыпліне і фарміравання прафесійных кампетэнцый прадугледжана самастойная работа студэнтаў.

Студэнты вывучаюць рэкамендаваную літаратуру і выконваюць розныя формы СРС па прапанаваных тэмах.

З улікам мэты, задач і зместа вучэбнай дысцыпліны “Бібліяграфазнаўства. Гісторыя” мэтазгодна выкарыстоўваць наступныя формы выканання самастойнай работы:

- падрыхтоўка эсэ (не менш за 2 старонкі тэксту);
- падрыхтоўка прэзентацыі;
- пісьмовыя адказы на тэсты;
- пісьмовае выкананне індывідуальных заданняў.

Змест работы павінен паказаць ступень засваення студэнтам асноўных з’яў, фактаў і працэсаў развіцця бібліяграфіі, а таксама яго ўменне самастойна мысліць, аналізаваць і абагульняць вывучаны матэрыял.